

# СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

## XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I ИЗВЪНРЕДНА СЕСИЯ

Брой 8

София, петък, 11 септември

1931 г.

### 12. заседание

Четвъртък, 10 септември 1931 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариев въ 17 ч.)

#### СЪДЪРЖАНИЕ:

| Отп.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Отр.       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Отпускъ, разрешенъ на народнитѣ представители:<br>Сава Лоловъ, Георги Каназирски, Никола Найденовъ, х. Георги х. Петковъ, Кирилъ Славовъ, Костадинъ Краевъ и Атанасъ Неновъ . . . . .                                                                                                                                                                     | 169        |
| <b>Питания:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |            |
| 1. Отъ народнитѣ представители Христо Трайковъ, Господинъ Лоловъ, Александъръ Наумовъ и Асенъ Бояджиевъ, отъ името на работническата парламентарна група, къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве — относно издевателствата и убийствата на българи въ Добруджа и забраната на протестнитѣ акции въ България. (Съобщение) . . . . .         | 169        |
| 2. Отъ народнитѣ представители Асенъ Бояджиевъ, Митю Станевъ, Костадинъ Русиновъ и Георги Костовъ, отъ името на работническата парламентарна група, къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве — относно известни отношения отъ страна на полицията къмъ народнитѣ представители отъ работническата парламентарна група. (Съобщение) . . . . . | 169        |
| <b>Избори — законодателни, провѣрка:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |            |
| Фердинандска избирателна околия. (Продължение разискванията. Да се върнатъ изборнитѣ книжа на съдията-следовател, който да поправи грѣшката си, като покани другата страна да даде своитѣ възражения въ законния 7-дневенъ срокъ, следъ което да върне незабавно книжата наново въ Събранието) . . . . .                                                  | 170        |
| Плѣвненска избирателна околия. (Да се анкетиратъ изборитѣ въ селата Радиенецъ, Каменецъ и Къшинъ) . . . . .                                                                                                                                                                                                                                               | 172        |
| Софийска селска избирателна околия (Утвърждение) . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 177        |
| <b>Комисия — Избиране парламентарна анкетна комисия въ съставъ народнитѣ представители: Антонъ Кантарджиевъ, д-ръ Атанасъ Бояджиевъ и д-ръ Никола Чирпанлиевъ, която да анкетира изборитѣ въ селата Радиенецъ, Каменецъ и Къшинъ, Плѣвненска околия . . . . .</b>                                                                                         | <b>177</b> |
| <b>Законопроектъ за контролъ върху картелитѣ и монополнитѣ цени (Първо четене — прочитане) . . . . .</b>                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>178</b> |
| <b>Дневенъ редъ за следващото заседание . . . . .</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <b>179</b> |

**Председателстваващъ Н. Захариевъ:** (Звъни) Откривамъ заседанието.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Алексиевъ Никола, Апостоловъ Драгомиръ, Арабаджиевъ Петко, Бечевъ Милко, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Василь, Василевъ Ради, Данаиловъ Георги, Деневъ Сѣби Димитровъ, Димитровъ Василь, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димчевъ Василь, Дичевъ Петко, Домузчиевъ Василь, Дочевъ Момчо, Думановъ д-ръ Никола, п. Захариевъ Захари, Икономовъ Андрей, Казанаклиевъ Георги, Кировъ Стаматъ, Косевъ Костадинъ, Кушевъ Вълчо Стоевъ, Кушевъ д-ръ Петъръ, Кулевъ д-ръ Тодоръ, Лулчевъ Коста, Лѣкарски Иванъ, Ляпчевъ Андрей, Молловъ Владимиръ, Мърмевъ Петъръ, Найденовъ Никола, Нейчевъ Адамъ, Неновъ Атанасъ, Орозовъ Александъръ, Панайтовъ Петъръ, х. Петковъ х. Георги, х. Поповъ Атанасъ, Радевъ Георги, Родевъ Христо, Русевъ Иванъ, Свиначевъ Добри, Стамболиевъ Никола, Станишевъ д-ръ Константинъ, Филиповъ Стоянъ, Франгя д-ръ Александъръ, Христовъ Александъръ и Чорбаджиевъ Петко)

Бюрото е разрешило отпуски на следнитѣ народни представители:

На г. Сава Лоловъ — 1 день;  
На г. Георги Каназирски — 1 день;  
На г. Никола Найденовъ — 4 дни;  
На г. х. Георги х. Петковъ — 2 дена;  
На г. Кирилъ Славовъ — 1 день;  
На г. Костадинъ Краевъ — 2 дена, и  
На г. Атанасъ Неновъ — 10 дни.

Постѣпили сѣ следнитѣ питання:

Отъ парламентарната група на Работническата партия, подписано отъ Христо Трайковъ, Господинъ Лоловъ, Александъръ Наумовъ и Асенъ Бояджиевъ, къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, съ което питатъ: известни ли му сѣ издевателствата и систематическиѣ убийства въ Добруджа и какво мисли по тѣхъ; защо се забраняватъ протестнитѣ акции на лѣвицата въ добруджанското движение въ свръзка съ горното, които сѣ нищо не заангажирватъ правителството; и какъ е попала архивата на Добруджанската младежка организация, иззета отъ полицията, въ рѣшетѣ на ромѣнската Сигуранца въ Силистра?

Постѣпило е друго питане отъ същата парламентарна група, подписано отъ Асенъ Бояджиевъ, Митю Станевъ, Костадинъ Русиновъ и Георги Костовъ, тоже къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, съ

което питат: не мисли ли да тури край на побойната надъ работническите депутати и да накаже тяхните побойници; смъта ли и занаят да поддържа своеобразното тълкуване на депутатския имунитет, което дава кураж на всички полицаи да се гаврят и издевателствуват надъ работническите депутати?

Тия питання ще бъдат съобщени на г. министра на вътрешните работи и народното здраве, за да отговори.

Пристъпваме към първата точка на дневния редъ — **продължение разискванията по избора въ Фердинандската избирателна околия.**

Има думата народният представител г. Стоянъ Джабарски.

**Обаждат се:** Отсъствува.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Има думата народният представител г. Никола Кемилевъ.

**Н. Кемилевъ (д. сг):** (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Наблюдавайки вчера развитието се дебати, азъ взехъ думата не толкова по фактическата страна на работата, не да оспорвамъ онова, което се изнесе тукъ като насилния, но да поискамъ да се изкажатъ голъмитъ хора тукъ, голъмитъ наши парламентаристи отъ страна на управляващите партии, Демократическа и Радикална, които хора азъ вчера не чухъ да се изкажатъ. Въпросътъ е сложенъ по принципъ и той тръбва да бъде разрешенъ при първия случай, който се представи предъ Народното събрание, за да нѣмаме впоследствие оная лутаница, оная безпътница и за да не се създава едно по-тежко настроение въ Камарата, та и по най-дребните работи, вмѣсто въпроситъ да се разрешаватъ спокойно, да се създава пропасть между отделните парламентарни групи.

Безспорно, ще ми се отговори, че азъ нѣма какво да се прижа за управляващото болшинство. Но азъ ще констатирамъ факта, че вчера настъпи единъ моментъ на пълно неразбирателство въ срѣдата на това болшинство. Макаръ да се числя къмъ една опозиционна група, азъ държа по тия малки въпроси да има допирни точки и разбирателство въ Парламента не само въ срѣдата на управляващите групи, но въ цѣлия Парламентъ, изключая най-крайната лѣвица, която има свое становище, предварително взето — да прѣчи на работата на Парламента по какъвто и да е начинъ.

**Нѣкой отъ работниците:** То е Ваше мнение.

**Н. Кемилевъ (д. сг):** Недейте смѣта, че азъ съмъ човѣкъ, който ще отрече отговорността на онзи, който е извършилъ насилния, ако щете, даже, да употребя тежка дума — безобразия. Не съмъ азъ човѣкъ, който да не съзнавамъ, че едно отговорно административно лице, извършило произволи и превишило властта си, носи и една тежестъ на партията, отъ която изхожда.

На мене ми спрѣ вниманието и другъ въпросъ, г. г. народни представители. Искане се касирането на изборитъ само въ три секции отъ Фердинандската избирателна околия. Когато уважаемиятъ народенъ представител, произхождащъ отъ Българския народенъ земеделски съюзъ, г. Тодоровъ, посочи своя портретъ — фотографиранъ голъ съ знаци на насилне — и направи своето оплакване предъ народното представителство, той не каза, че само въ тѣзи три набелязани секции сѣ извършили насилния, а напротивъ, че въ цѣлата Фердинандска избирателна околия изборитъ сѣ произведени подъ знака на единъ страшенъ тероръ, и, следователно, не изразяватъ правилно волята на избирателитъ. Представителтъ пѣкъ на Работническата партия каза, че имало тероръ не само отъ страна на управляващата тогава партия, но че тѣ смѣтатъ себе си засегнати и отъ терора на опозиционния блокъ, който той е упражнилъ върху работниците. Ако ли е въпросъ — тамъ ще го свѣда, защото това е боленъ въпросъ за народното представителство и за мене лично — да отделимъ тѣзи три секции и да повторимъ въ тѣхъ избора, затова защото имало посѣпили отъ Фердинандъ искания, телеграми, непремѣнно изборитъ въ тѣзи три секции, въ тѣзи изброени села, да бъдатъ касирани и да се произведатъ наново, за да се намалятъ гласовѣтъ на Демократическия сговоръ и на Националлибералната партия обединена, за да може да излъчатъ вѣнъ отъ дѣлителя, та да се получи едно положение по-друго за управляващия днесъ Народенъ блокъ, за да влѣзе единъ неговъ кандидатъ, тогава кажете по направо. Но ако е въпросъ да търсите обективно истината, потърсете я по онзи пътъ, който се посочи отъ Демократическия сговоръ, отъ Националлибералната партия — обединена и отъ Социалдемократическата партия —

направете една пълна и безпристрастна анкета. Тази анкета, може би, ще донесе още по-големо огорчение на тогава управляващата партия, но ние, народнитъ представители, ще бъдемъ вече спокойни, ние ще имаме право да кажемъ тогава: да, въ Фердинандската избирателна околия е билъ произведенъ единъ изборъ, който е наминалъ даже обикновениятъ български нрави, който е наминалъ и най-развилнѣлата се партизанщина въ българския народъ, преминалъ е всѣка граница на човѣщина и затова ще трѣбва да се допитае отново до българския народъ и да потърсимъ истинския изразъ на волята му, да видимъ кои народни представители ще изпрати въ Парламента, да го представятъ. Това е не само мое разбиране, това трѣбва да бъде разбирането и на всѣки единъ, който ще иска да бъде обективенъ въ този Парламентъ.

Азъ ще моля народното представителство да се съгласи, щото тоя изборъ да се повърне отново въ комисията не за друго, а за една парламентарна анкета, не само затова, че не е опасна една формалностъ, че не е повикана въ седмодневния срокъ и другата страна. (Възражения отъ земеделцитъ) Азъ зная, вие пакъ ще касирате този изборъ, това за мене е съвършено ясно, но моята теза е друга: недейте създава прецеденти, които ще послужатъ утре на онѣзи, които ще ви замѣстятъ — не сте вѣчни тукъ — недейте дава възможностъ вѣчно да се прелиства историята на българския Парламентъ, страницитъ на миналото, за да се извиняватъ настѣящи грѣшки съ това, че въ миналото сѣ правени сѣщитъ такива.

Азъ вчера слушахъ при дебатитъ да се хвърлятъ нападки срещу Демократическия сговоръ. Не искамъ да кажа, че това управление е минало подъ знака на идеална чистота, на идеална справедливостъ, защото тѣ не сѣ достигнали въ българския животъ, не сѣ достигнали въ възпитанието на българския гражданинъ и политикъ. Но трѣбва ли, за да извинимъ нарушенията, извършени при произвеждането на фердинандския изборъ, да търсимъ страницитъ на миналото и да посочваме нарушения при произвеждането на изборитъ въ 1914 или 1920 г.? Това ли е работа на Парламента — да се надпреварваме да хулимъ политическите партии у насъ, да хулимъ българскитъ водачи, да обезвѣряваме този народъ, да му внушаваме, че това, което е било вчера, това е и днесъ? Напротивъ, ние трѣбва да се стремимъ да му внушимъ, че това, което е било вчера и днесъ, утре нѣма да бъде. Ако нашата задача е да изнасяме картички, дайте да изнесемъ и картички отъ търновскитъ събития. (Възражения отъ земеделцитъ) Азъ искамъ да се разберемъ съ васъ, като народни представители, като Парламентъ. Дайте да се изслушаме (Възражения отъ земеделцитъ)

**С. Омарчевски (з):** Оставете тази история, недейте я рови.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** (Звъни)

**Н. Кемилевъ (д. сг):** Затова азъ поддържамъ, че дебатитъ тукъ не трѣбва да се развиватъ съ този тонъ, съ който вчера се развива; дебатитъ трѣбва да се развиватъ съ огледъ утрешния денъ всички да бъдатъ по-добри водачи на народа си, по-добри управници. Това е моята теза.

**Отъ земеделцитъ:** А-а-а!

**Нѣкой отъ земеделцитъ:** Кажете, кой водѣше тълпитъ да избиватъ?

**Н. Кемилевъ (д. сг):** Ако ми позволи г. председателстващиятъ, азъ ще Ви отговоря.

**Сѣщиятъ земеделецъ:** Кажете за убийството на кмета въ Русе.

**Н. Кемилевъ (д. сг):** Поискайте да ми разреши г. председателстващиятъ, и азъ ще Ви отговоря, понеже два пъти получавамъ предупреждение да се държа точно на темата си.

**С. Омарчевски (з):** Щомъ сте на трибуната, имате право. Кажете, кой уби русенския кметъ?

**Н. Кемилевъ (д. сг):** Г. г. народни представители! Недейте ме поставя въ едно положение, да ми правятъ забележки отзадъ, вие да ме пресичате, и да остава впечатление въ народното представителство, че не мога да отговоря.

**С. Омарчевски (з):** Най-малко Вие имате право да говорите за терор!

**Н. Кемилев (д. сг):** Г. Омарчевски! Тишина!

**С. Омарчевски (з):** Не се плаша азъ сега, нито въ миналото съм се плашилъ.

**Н. Кемилев (д. сг):** Тишина, г. Омарчевски! Когато искате отъ насъ, оппозицията, да уважаваме думитъ на г. председателя, уважавайте ги и Вие.

**С. Омарчевски (з):** Никога не сте ме оставяли свободно да говоря.

**Н. Кемилев (д. сг):** Поне Васъ сме оставяли много, пжти.

**С. Омарчевски (з):** Имайте повече уважение къмъ насъ, загдето Ви търпимъ да говорите отъ трибуната. Предизвикате! Какъ не те е срамъ, тебе, който не даваше на оппозиционеръ да се движи изъ Русенска околия!

**Н. Кемилев (д. сг):** Въпросътъ е, дали трѣбва веднага да бждатъ касирани изборитъ въ тия три села въ Фердинандска избирателна околия, или ще трѣбва това изборно дѣло да бжде върнато за една безпристрастна анкета. Азъ отдѣлно предложение нѣма да правя. Не ща да се съглася съ предложението, което се прави отъ лѣвицата — дайте да правимъ опити, дайте да раздухваме и да създаваме недоволства. Щомъ искате да провѣрите, каква е волята на народа тамъ, щомъ искате да касирате въ този моментъ, недейте касира само изборитъ въ три села, а касирайте изборитъ въ цѣлата Фердинандска околия, за да се види, като се махне този нещасенъ околийски началникъ, подведенъ подъ сѣдебна отговорностъ, какъ ще бжде произведенъ изборътъ подъ знака на най-големата свобода, която ще се даде отъ днешното управление; да видимъ резултатитъ и да ги сравнимъ съ тия, които се получиха на 21 юний. Азъ не ща да правя опититъ на комунититъ и затова предупреждавамъ: вървете по този пжтъ, който ви повелява законътъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститъ)

**С. Омарчевски (з):** Законътъ на Драгомиръ Апостоловъ и твоя!

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Има думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи.

**Министъръ Н. Мушановъ:** Г. г. народни представители! Говорили сж вече по този изборъ 12 души и има записани още четирима. Азъ мисля, че предложението, което ще направя, ще прекрати дебатитъ и затуй вземамъ думата преди да сж говорили четиримата, които сж записани. Искамъ да зная, кои сж записани?

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Записани сж народнитъ представители Стоянъ Джабарски, Кушевъ, Тончо Мечкарски и Никола Пждаревъ.

**Министъръ Н. Мушановъ:** Ако искате, да ги изслушаме. Но азъ мисля, че предложението, което ще направя по този изборъ, народното представителство ще го приеме.

Г. г. народни представители! По избора въ Фердинандска околия ставатъ обширни дебати, които вчера сж отнели почти цѣлото заседание. Повдигали сж се много въпроси по тълкувание на законитъ и парламентарната практика, разиграли сж се доста страсти. Азъ бѣхъ заетъ вчера и не можахъ да дойда тукъ, но зная какъвъ е фердинандскиятъ изборъ — зная даннитъ по него.

Г-да! Съ предложенията, които се правятъ — както и това, което прави уважаемиятъ г. Кемилевъ — мене ми се чини, че не се цели миръ и сериозна законодателна работа. Ако вие искате по всѣка контестация за произволи, които сж станали въ нѣколко села, да касираме изборитъ въ цѣли околии, мене ми се чини, че мнозинството не е далечъ да го приеме. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Но мене ми се струва, че това сж само приказки, които се говорятъ отъ трибуната.

**Н. Кемилев (д. сг):** Г. министре! Народни представители не отъ нашата срѣда изнесоха факти и за други околии. Г. Димитъръ Тодоровъ изнесе такива факти, и затуй азъ говорихъ.

**Министъръ Н. Мушановъ:** Моля, моля, г. Кемилевъ. Азъ Ви увѣрявамъ, ние искаме да дадемъ доказателства, че

желаемъ много сериозно и порядъчно да прегледаме изборитъ — разберете това. И може би, нека си го признаемъ, днешното болшинство е съ стисната душа, когато ще трѣбва да провежда тая дисциплина, за да докаже, че ние не искаме тукъ да отмищаваме, а искаме само една сериозна провѣрка на изборитъ. Нека се разбере тази работа! Защото, г-да, разберете, че ние се намираме въ едно време, каквото не е живѣно по-рано въ България. Ние сме болшинство, излѣзло отъ оппозиция. Рѣдко въ българския Парламентъ е имало такова болшинство. И, подъ натиска на насилията, които се констатираха, трѣбва ние — и азъ въ това число, нека си го кажа — да се въздържа, предъ видъ на новитъ условия, при които е поставенъ Парламентътъ. Собствено, ние не можемъ да оставимъ ненаказани ония безобразия, които сж се вършили, но всетаки ще гледаме порядъчно, съ огледъ и на нашитъ партийни и партизански нрави, да преминемъ набързо провѣрката на изборитъ.

Какво се иска сега? Отъ крайната лѣвица се иска да се касиратъ всички избори. Да ги касираме — но за какво? За да имъ правимъ удоволствие ли? Че ние, управлението, не стоимъ тукъ, за да правимъ удоволствие на нѣкаква парламентарна група. Ние стоимъ тукъ, за да провѣримъ изборитъ, за да не направимъ туй, което бѣше въ миналото, срещу което цѣлата оппозиция протестираше постоянно. А тогава какво бѣше не знаете ли? Най-контестиранитъ избори, въ 16 околии, не се провѣриха до завършването на законодателната сесия! Азъ съмъ вземалъ шестъ пжти думата при бившия кабинетъ да искамъ да се провѣрятъ контестиранитъ избори въ 16 околии и винаги съмъ поддържалъ, че не биваше сѣдбоносни въпроси, които решаваме тукъ — за репарации, за голѣми заеми, и за какво ли не — да ги разрешаваме съ 20 гласа болшинство и при непровѣрени избори въ 16 околии, които бѣха насилнически произведени.

Г. г. народни представители! Ние тая грѣшка на миналото не искаме да повторимъ, и увѣрявамъ ви, че цѣлото болшинство не е въодушевлено отъ туй желание. То иска порядъчно, съгласно законитъ, да прокара провѣрката на изборитъ. Ние не искаме да разгорещяваме страститъ. Азъ не знамъ какви сж тѣзи портретчета, които ви занимаватъ тукъ, но ако е въпросъ за портрети, и азъ мога да кажа: съ какви ли не портрети се борѣха срещу оппозицията! Та не знаете ли, че тукъ, въ Сфию, се разпространяваха афиши съ лика на Дочо Узуновъ и до него изправенъ г. Малиновъ — афиши, които правителството разпространяваше въ цѣлата страна?

**Отъ мнозинството: Позоръ!**

**С. Омарчевски (з):** Ляпчевъ ти разпространяваше.

**Министъръ Н. Мушановъ:** Ами ония карикатури, които се издаваха срещу насъ, навредъ! И снимката на Шуменския затворъ, предъ който стоимъ изправени всички ние, които бѣхме затворени тогава! И какви ли не други афиши? И азъ ви казвамъ — а това ще признаятъ и ония честни и почтени хора, каквито има въ вашата срѣда — че ние, като оппозиция, съ нашия манифестъ се държахме много по-достойно въ изборитъ, отколкото се държа правителството.

**Отъ мнозинството: Съвършено вѣрно. (Продължителни ржкоплѣскания)**

**Министъръ Н. Мушановъ:** Да не се връщаме къмъ миналото. Азъ приемамъ бележката на г. Кемилевъ — както винаги, и въ миналото, съмъ говорилъ — нека се стремимъ да не позтаряме недостатѣцитъ отъ миналото. Нека се стремимъ всѣки да даде нѣщо ново въ тая страна, по пжта на повече порядъчностъ и по-големи заинтересованостъ къмъ общественитъ интереси. И нека въ тази нова Камара, особено при тѣзи трудни стопански условия на нашия животъ, да дадемъ доказателства тѣкмо за туй, че ще вървимъ въ другия пжтъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Какъвъ е фердинандскиятъ изборъ? Г-да! При тия данни, които се изнасятъ по тоя изборъ, азъ съмъ убеденъ — тукъ има и по-стари парламентаристи, и по-нови — че никой човѣкъ, вѣрвайки въ достовѣрността имъ, въ следствието на следователя, нѣма да каже, че при тия безобразия, които сж вършени, може да се приеме такъвъ изборъ. Азъ не вѣрвамъ, за честта на меншеството, че тѣ ще приематъ такова нѣщо.

**Д. Ачковъ (нац. л. о):** Че никой не го е защищавалъ.

**Министъръ Н. Мушановъ:** Толкозъ по-добре. Ето една констатация. Значи, нарушенията на законитъ сж толкозъ

много, че този изборъ, при тѣзи нарушения, действително не може да се утвърди.

Сега, какъвъ е спорътъ? Искане се отъ меншеството да направимъ анкета. На кое да направимъ анкета? На тия данни, които изнася съдията-следовател ли? Г-да! Прочетете чл. 25 отъ избирателния законъ.

Я. Сакъзовъ с. д): За другитѣ две околии.

**Министъръ Н. Мушановъ:** Ще дойда и на този въпросъ. Да направимъ анкета — кога? Когато съдията-следовател е събралъ доказателствата! Г-да! Азъ не ще да се връщамъ къмъ старитѣ спорове, които сме имали дълги години тукъ при провѣрка на изборитѣ. Мене ми се струва, че се минава мълчаливо въпросътъ, каква трѣбва да бѣде анкетата, споредъ нашия законъ. Тукъ ние сме дебатирани — и азъ съмъ вземалъ участие въ тѣзи дебати — когато се повдигаше въпросътъ, провѣрката на изборитѣ да става не отъ Парламента, отъ политическа власт, а отъ съдебна власт. И, когато това не може да се прокара, защото видни парламентаристи поддържаха, че Парламентътъ е властенъ и суверененъ да провѣрва изборитѣ, искаха само събирането на данни да се остави на съдебнитѣ власти. Но, при тѣзи данни, които сж събрани отъ съдебнитѣ власти, да искате да се прави парламентарна анкета, мене ми се струва, че е безмислено.

Има само единъ сериозенъ въпросъ. При разследването на съдебнитѣ власти, законътъ признава, че има две страни, че има отъ една страна опозиция и отъ друга страна — правителство. При тѣзи спорове, които винаги сж подклаждани отъ партизанщина, законътъ е далъ гаранция на опозицията, а именно, че на всѣки опозиционеръ, когато има споръ, трѣбва да се съобщи да представи въ 7-дневенъ срокъ доказателства. Това е разпоредбата на закона. Това е и грѣшката, която, за нещастие, е допустната отъ съдебния следовател и върху която може да се спори — да се поправи тя или да не се поправи.

Г. г. народни представители! Ние не можемъ да намѣримъ въ чуждата парламентарна практика нѣкакво указание, какво трѣбва да правимъ въ случая. И нещастieto е тамъ, че имаме най-добрия законъ, въ смисълъ, че съществуващата система е по-близо до пропорционалната система, отколкото до мажоритарната, и е една по-голяма политическа справедливостъ въ представителството, обаче партийнитѣ ни нрави сж останали все още партизански, каквито не сж въ странитѣ, които иматъ пропорционално представителство. Нѣма да намѣрите въ чуждъ парламентъ, при пропорционална избирателна система, да спорятъ за такива вулгарни нарушения, каквито се случватъ въ нашата избирателна практика. Нещастieto е тамъ, казвамъ, че ние имаме най-съвършената избирателна система, а отъ друга страна партийнитѣ ни нрави сж останали такива, каквито вече нѣма въ чуждитѣ държави.

Но ще трѣбва да намѣримъ разрешение на въпроса. Азъ моля народното представителство, моля мнозинството — имамъ правото къмъ него да се отпраща, защото съ него управляваме, предъ него носимъ отговорности — нека поставимъ сериозно въпроситѣ още отъ началото. Отъ даннитѣ, които се изнесоха, вие чухте, а и представителитѣ на опозицията сж убедени въ това, че сж вършени произволи и че такъвъ изборъ не може да се утвърди. Но, при това опущение, което е станало отъ страна на съдията-следовател, нека дадемъ доказателства, че искаме да вървимъ по законния редъ.

Азъ правя предложение да се прекратятъ дебатитѣ и да приемете предложението, което правя, книгата по Фердинандския изборъ да се изпратятъ веднага на съдията-следовател, който да съобщи на противната страна въ избора, която е заинтересована, да представи въ 7-дневенъ срокъ доказателствата си. Като не ги представи, ние ще сме властни да сждимъ. Азъ особено държа на това и моля мнозинството: недейте да оставяме при първия изборъ, който е представенъ за касиране, сѣнка отъ съмнение, че искаме мимо закона да касираме тоя изборъ. Нарушенията и произволитѣ временно спрямо насъ, мнозинството, отъ властта, която си отиде, сж много, за да нѣма нужда да се хвърля сѣнка отъ съмнение, че искаме ние въ началото още да нарушимъ законитѣ и да убеждаваме свѣта, че искаме да вървимъ въ единъ беззаконенъ пътъ за касиране на избори.

Моля народното представителство да реши: книгата по Фердинандския изборъ да се изпратятъ на съдебния следовател въ Фердинандъ, който, съгласно чл. 124 отъ избирателния законъ, да поправи грѣшката, която е направилъ и незабавно да върне дѣлото въ Народното събрание. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Г-да! Които сж съгласни да се прекратятъ дебатитѣ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Записани сж още трима души. Азъ моля народнитѣ представители, които сж записани, да се откажатъ, още повече, че всички групи сж се изказали по този изборъ.

Азъ моля народното представителство да приеме предложението на г. министра на вътрешнитѣ работи, щото книгата по Фердинандския изборъ да се изпратятъ обратно на съдията-следовател съ покана да поправи грѣшката си, като покани другата страна да даде своитѣ възражения въ законния 7-дневенъ срокъ, следъ което да върне незабавно книгата въ Народното събрание.

Който сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще разгледаме избора въ Плъвенската избирателна околия

Има думата г. докладчикътъ. (Глъчка)  
(Звъни) Моля, тишина, г-да.

**Докладчикъ А. Аврамовъ (з):** Г. г. народни представители! Както въ всичкитѣ околии, тъй и въ Плъвенската избирателна околия, изборътъ не е миналъ мирно и тихо. (Глъчката продължава)

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** (Звъни) Моля, тишина, г-да.

**Докладчикъ А. Аврамовъ (з):** Въ Плъвенската околия изборътъ е миналъ подъ знака на насилието и терора. Въ Плъвенската околия . . . (Глъчката продължава)

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** (Звъни) Срамота е, г. г. народни представители! Поканихъ ви нѣколко пъти да запазите тишина. Поканвамъ ви за последенъ пътъ да пазите тишина — иначе трѣбва да вдигна заседанието.

**Докладчикъ А. Аврамовъ (з):** Въ Плъвенската избирателна околия, отъ 39.629 гласоподаватели, сж гласували 35.028 гласоподаватели съ действителни бюлетини. Недействителни бюлетини сж 496. Коалицията на Демократическия съюзъ и Националлибералната обединена партия е получила 15.082 гласа; коалиранитѣ се партии — Български земеделски народенъ съюзъ, Националлибералната партия, Български земеделски народенъ съюзъ — Стара-Загора, Демократическата партия и Радикалната партия — сж получили 13.764 гласа; Социалдемократическата партия е получила 575 гласа; Работническата партия е получила 4.386 гласа; Народостопанската партия е получила 42 гласа; лѣвицата на България земеделски народенъ съюзъ, съ бюлетина червенъ цвѣтъ, е получила 188 гласа; Националната задруга е получила 339 гласа; калиранитѣ се партии — Български земеделски народенъ съюзъ, „Врабча“ и Либералната партия — сж получили 26 гласа; коалиранитѣ се партии Занаятчийската професионална партия, Българския земеделски народенъ съюзъ и Радикалдемократическата партия съ оранжевъ цвѣтъ, сж получили 626 гласа.

Плъвенскиятъ окръженъ сждъ въ своето разпоредително заседание, като е разгледалъ този изборъ, е намѣрилъ, че, при така даденитѣ гласове за различнитѣ партии, при първото разпределение на гласовѣтъ, по първия дѣлител 5.838 Народниятъ блокъ и Народната коалиция получаватъ по два мандата; по втория дѣлител 5.027 Народната коалиция получава единъ мандатъ и по третия дѣлител 4.588 Народниятъ блокъ получава единъ мандатъ.

Споредъ туй разпределение на мандатитѣ, провъзгласени сж за избрани отъ Народната коалиция: Александъръ Ц. Цанковъ, отъ София, Александъръ Хр. Пиронковъ, отъ гр. Плъвенъ, и д-ръ Никола Н. Думановъ, отъ гр. Плъвенъ, и отъ Народния блокъ: Димитъръ Хр. Върбенковъ, отъ гр. Плъвенъ, д-ръ Иванъ Бешковъ, отъ с. Долни-Джбникъ, Плъвенско, и Василъ Мариновъ, отъ гр. Плъвенъ.

Въ опредѣлението на сжда не се вижда кри сж подгласницитѣ на избранитѣ отъ тия две партии.

Г. г. народни представители! Както казахъ по-рано, въ Плъвенската околия сж констатирани много голѣми нарушения.

Подадена е контестация отъ хора на Народния блокъ по изборитѣ въ 23 села, а именно: Каменецъ, Български-Карагачъ, Бъркачъ, Радиненецъ, Петърница, Ясенъ, Тученица, Марашки-Тръстеникъ, Ласкаръ, Бръшляница, Славовица, Комарево, Злокучени, Бръстовецъ, Къщинъ, Гривица, Згалево, Беглежъ, Пордимъ, Рибенъ, Мъртвица, Староселци и гр. Плъвенъ.

Получена е и друга контестация отъ кандидатъ на Работническата партия по изборитѣ въ селата Одрене, Бъл-

гарски-Карагачъ, Писарево, Бръшляница, Бъркачъ, Радишево, Марашки-Тръстеникъ и Каменець.

Въ първата конгестация, относително с. Каменець, конгестаторитъ се оплакватъ: (Чете)

„Бити сж отъ кмета на селото, съ съдействието на общинските органи, 2—3 дена преди изборния денъ, избирателитъ Георги Вълковъ и Косю Рачевъ. Това е направено съ целъ сжщитъ да бждатъ възпрепятствувани да взематъ участие въ предизборната агитация и да се сплатятъ избирателитъ да не гласуватъ за листата на Народния блокъ. Свидетели: Иванъ Недѣлчевъ и Стефанъ Петковъ, отъ с. Каменець.

„Въ сжбота — на 29. VI. 1931 г. — кметътъ съ парабелъ е заплашилъ и принудилъ председателя на изборното бюро, учителя Стефанъ Тотевъ, да избѣга отъ селото. Съ това сжщиятъ е изпълнилъ решението на сговористкото бюро, като на мѣстото на изпѣдения председателъ е назначилъ лице, което е фалшифицирало избирателния вотъ. Свидетели: Георги Савовъ и Стефанъ Петковъ

„Полицайтъ Георги Киневъ, Тодоръ Петковъ, кметътъ на селото и полицейскитъ стражари Атанасъ П. Натевъ, Георги Ивановъ и Радко Костовъ сж обстреляли въ сжбота вечеръ къщата на водителя на Народния блокъ Николай Сжбевъ. Свидетели: Христо Юрдановъ, Мони Петковъ, Желъзко Колевъ и Иванъ Беневъ, отъ с. Каменець.

„Изборното бюро, сутринта на избора, е изпѣдило застѣпника на Народния блокъ. Сжщиятъ е билъ въдворенъ на своето мѣсто отъ войската едва въ 2 ч. 30 м. следъ пладне, обаче въ бюрото е билъ битъ отъ стражаря Тодоръ Петковъ. Свидетели: Георги Савовъ и Андрей Стояновъ.

„При гласоподаването водителитъ на сговориститъ Къню Марковски, Велико Брусевъ и Христо Матеевъ въ коридора сж раздавали и задѣлжавали да гласуватъ гласоподавателитъ съ пълни пликосе, подписани отъ така назначенъ председателъ. Дадени сж по такъвъ начинъ пликосе на Руси Мариновъ и Георги Радковъ. Свидетели: Данчо Илиевъ, Руси Мариновъ и Георги Радковъ“.

Г. г. народни представители! По тая конгестация нѣма образувано сждебно следствие, обаче отъ изборнитъ книжа се вижда, че не е имало застѣпници, които да сж участвували въ изборното бюро и да сж подписали изборния протоколъ.

Комисията по провѣрка на изборитъ реши да се анкетира това, което е изнесено за избора въ това село, и следъ това да се вземе надлежното решение. (Чете)

„Въ с. Кжшинъ. Сжщо нѣма тъмна стайчка. Застѣпникъ на оппозицията, а на явилъ се такъвъ Стефанъ Радевъ, му взеха пълномощното; обискираха, взеха и унищожиха бюлетината на Народния блокъ. На всички селяни, за които се съмняваха, че сж оппозиция, имъ замѣниха пликосетъ съ други, предварително приготвени и попълнени съ бюлетината на Демократическия сговоръ. На около 80 избиратели не позволиха да гласуватъ, понеже били оппозиция на Демократическия сговоръ. Всѣки избирателъ се обискираше на четири мѣста, преди да влѣзе въ избирателната стая, и при обиска се вземаха оппозиционни бюлетини отъ избирателитъ, като имъ се даваха правителствени. Това насилие се извърши надъ 312 души избиратели. Полицията взема отъ улилата лицецо Стефанъ Поповъ и го назначи за председателъ на бюрото, безъ да е назначенъ за такъвъ отъ сжда. Не позволиха никакво оплакване съ заявление до бюрото. Свидетели за тия нарушения: Василъ Панковъ, Пени Дочевъ, Борисъ Гинчевъ, Стефанъ Радевъ, Георги Дуцовъ и др., всички избиратели на с. Радиненець“.

Сжщо и по тая конгестация нѣма образувано следствено дѣло. Отъ направената провѣрка се установи, какво действително тамъ сж извършени нарушения на избирателния законъ: застѣпници не сж допуснати и волята на избирателя е изнасилена.

Комисията реши: да се анкетира дали действително е станало и въ това село всичко това, което се изнася. (Чете)

„Въ с. Кжшинъ. Сжщо нѣма тъмна стайчка. Застѣпници били бити и изпѣдени. Полицията взела бюлетинитъ на Народния блокъ съ тероръ. Свидетели: Кунчо Николовъ, Михаль Кучевъ, отъ с. Кжшинъ, и Ганчо Минчевъ, отъ гр. Плѣвненъ“.

Комисията прегледа изборнитъ книжа за това село, отъ които се установява, какво всичко онова, което е изложено въ конгестацията, е вѣрно, и затова реши да се направи анкета и за избора въ това село.

По отношение конгестацията на Работническата партия, направи се провѣрка и се видѣ какво застѣпниците сж подписали изборнитъ книжа.

Сжщо така има постѣпила една тѣжба до председателя на бюрото въ с. Марашки Тръстеникъ отъ Кучо Стояновъ, адвокатъ въ гр. Плѣвненъ, противъ Евстатий Пачковъ, Йорданъ Савовъ Доровски и др., въ което заявление се оплаква, че въ бюрото е имало тъмна стайчка и при последната е имало образувано второ бюро. Въ това бюро имало предварително напълнени пликосе съ бюлетини и когато избирателитъ получавалъ отъ бюрото пликъ, за да отиде въ тъмната стайчка и да си постави бюлетинката, тия насилиници въ тъмната стая му отнемали празния пликъ, давали му пълненъ пликъ и така го изпращали да гласува. Такива два плика има заловени и изпратени тукъ, до бюрото на Народното събрание. Всичко това провѣрено, установи се, че действително е имало нарушения на избирателния законъ и че волята на избирателитъ е била изнасилена, но всички застѣпници, вѣроятно, не сж знаели това и сж подписали изборнитъ дневници.

И тъй, г. г. народни представители, комисията реши да се направи анкета въ три села.

Азъ искамъ да се поотклоня малко, за да допълня картината на всичко това, което е станало. Нека ние отъ тукъ да заговоримъ вече за съвѣстъ и за съзнание въ народнитъ маси. Нека ние превъзпитаме тия маси, но това нѣма да стане, ако правимъ изборитъ по този начинъ, по който ставатъ отъ 8 години насамъ. Нека да превъзпитаме не само маситъ, но и политичитъ, които се редятъ на кормилото на държавното управление. И политичитъ ще трѣбва да взематъ поука отъ резултатитъ, които се получиха на 21 юний. Нека изоставятъ насилието, защото насилието не може да даде такива резултати, каквито се очакватъ отъ неговитъ автори. Тогавашнитъ управляващи, мислейки, че може съ насилие да взематъ гласовѣтъ на българския избирателъ, прибѣгнаха до тоя старъ способъ у насъ. Вие всички бѣхте свидетели и четохте въ вестниците, какъ министри си пожелаваха добъръ успѣхъ; вие знаете какъ министри отъ своето кресло въ министерския кабинетъ писаха: „Азъ давамъ 160 мандата, но ние ще вземемъ 180 мандата“. Това бѣше, г. г. народни представители, разбирането на министритъ въ последния кабинетъ, въ който имаше шестъ професори. И азъ вчера, за съжаление, видѣхъ тукъ, отъ тая трибуна, професори да се ежатъ и да се заканватъ пакъ на българския народъ. Заканвайте се, но вие не ще дочакате деня, когато българскиятъ народъ да ви отплати тъй, както заслужавате. (Оживление) Поумнѣ българскиятъ народъ и той нѣма да ви отплати, но вие ще трѣбва да посипете главата си съ пепель и да млъкнете. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ) Трѣбва да млъкнете, за да можемъ да почнемъ да работимъ. Вие, г-да отъ болшинството, чакате отъ тукъ (Сочи групата на сговориститъ) работа; тѣ, обаче, не идватъ тукъ за работа, а идватъ да алармиратъ, да злопоставятъ болшинството. И не напразно е казано за адвоката отъ турския реформаторъ Митхадъ паша преди 60 години: „Сюзю тюкенмъшъ, юзю утаимъшъ“, което, преведено на български, значи — нека адвокатитъ се не докачатъ: „Приказкитъ му не се свършватъ, ама и лицето му не се засрамва“. (Смѣхъ) Това е казано преди 60 години. Г-да! Бихте ли чакали и днесъ това да ви се каже?

Н. Пжларевъ (д. сг): То не е казано за български адвокати. Тогава не е имало български адвокати.

Докладчикъ А. Аврамовъ (з): Г-да! Недейте предизвиква болшинството, излѣзло отъ недрата на народа, нека то си върши своята работа. Вашитъ дѣла, които сте направили, ние ги отминахме съ презрение. Моятъ апелъ къмъ Сговора е: ако и да трошихте кости, ако и да убивахте народа, тоя народъ изпрати тукъ тая дѣснаца, това болшинство, за да твори закони и да отдаде своето презрение къмъ професоритъ, които, намѣсто да учатъ народа на правия пътъ, който би трѣбвало да следва, правятъ убийства. (Оживление)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля.

Г. Кръстевъ (д. сг): Това по избора ли е?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Раденко Рангеловъ.

Р. Рангеловъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Поставенъ е на разглеждане изборътъ въ Плѣвненска избирателна околия. Докладчикътъ самъ каза, че този изборъ не е произведенъ тъй, както трѣбва, че той не е билъ никакъ свободенъ. Докладчикътъ даде известни данни за нѣколко села, обаче тѣ не сж достатѣчни, за да



бже изнесено същинското положение, при което е билъ произведенъ изборътъ въ Плѣвенска околия. Въ Плѣвенска околия нѣма село, отъ което да нѣма подадена контестація по този изборъ. Изборътъ тамъ е произведенъ при единъ ужасенъ и небивалъ тероръ отъ страна на Демократическия сговоръ. Въ повечето отъ избирателнитѣ секции не сж били допустнати никакви застъпници и презъ цѣлия день е стреляно изъ улицитѣ. Почти въ всѣко село е имало бити. Азъ ще ви изнеса тукъ данни, които ще намѣрите и въ контестаціитѣ, за да видите при какъвъ ужасъ е произведенъ тоя изборъ. Въ нѣкои села не сж били записани по избирателнитѣ списъци отъ 200 до 250 души избиратели. Изгонвани сж били по 200—250 души вънъ отъ селата си, изъ полето. Това не се докладва отъ докладчика, той го смѣта за нѣщо обикновено, но го има въ контестаціитѣ. Напр., въ с. Петърница сж били пропустнати въ избирателния списъкъ 250 души избиратели, а сж били записани малолѣтни, които ще гласуватъ за властѣта, която искаше да вземе избора по единъ фалшификаторски, по единъ насилнически начинъ. Избирателитѣ сж били обисквани и бити презъ цѣлия день на избора. Тамъ не е била дадена никаква свобода на избирателитѣ.

Въ с. Ясенъ избирателитѣ сж били заставени да гласуватъ явно предъ изборното бюро. Въ с. Тученица въ изборното помѣщение сж били бити избиратели, които сж посмѣли да гласуватъ за опозицията. Тамъ не е билъ допустнатъ никакъвъ застъпникъ, гласуването е станало явно, никаква тъмна стаячка не е съществувала. Въ с. Марашки-Тръстеникъ опозиционнитѣ гласоподаватели сж били заплашвани съ убийство. Застъпницитѣ сж били заплашвани съ убийство. На избирателитѣ сж давани пликосе пълни съ сговористки бюлетини, като сж вземани полученитѣ отъ председателя на бюрото праздни пликосе. Празднитѣ пликосе сж били замѣнявани съ пълни, съдържащи сговористки бюлетини. По този начинъ насилницитѣ тамъ сж си осигурили болшинството отъ гласоветѣ.

Въ с. Ласкаръ полицейскитѣ стражаръ, нѣкой си Стоянъ, е заставялъ въ телеграфопощенската станция избирателитѣ да пълнятъ пликосетѣ съ сговористки бюлетини. Сжщиятъ полицай въ самото изборно помѣщение е билъ съ дърво и приклада на пушката си избирателя Станко Наневъ и други трима души.

Въ с. Бръшляница сж били изпждени застъпницитѣ отъ стражаря и детектива и имъ хвърлили пълномощията. Самъ председателятъ ги изгонилъ. Бити сж били въ изборната стая 6 души. 170 избиратели сж били изгонени и недопустнати да гласуватъ.

Въ с. Славовица председателятъ Кръсто Геврековъ съ пистолетъ въ ржка е разгонилъ застъпницитѣ. Замѣнявани сж били пликосетѣ отъ председателя съ пликосе пълни съ сговористки бюлетини.

Въ с. Комарево сжщо сж били бити въ самото изборно бюро 4 избиратели. Ходила е тамъ една шайка, която си е служила съ всички срѣдства, за да заплаши опозиционеритѣ и да ги застави да гласуватъ за Демократическия сговоръ.

Въ с. Злокучене председателятъ на тричленната комисия Ангелъ Кънчевъ, добре подготвенъ за избора — шомъ като е председателъ на тричленна комисия, ясно е, че е добре подготвенъ — е гонилъ опозиционнитѣ избиратели съ парабелъ въ ржка и не е допустналъ почти никой опозиционеръ да упражни свободно своето избирателно право.

Въ с. Бръстовецъ не е имало тъмна стая. Можете да си представите какъвъ изборъ е станалъ безъ тъмна стая, особено пъкъ презъ сговористко време, когато и полицейски, и полски, и горски стражари, и кметове държатъ бележки даже за думитѣ и държането на избирателитѣ въ самия изборенъ день! Въ сжщото село избирателитѣ сж идвали въ изборното бюро съ пликосе, каквито сж имали раздавани отъ вънъ, пълни, разбира се, съ сговористки бюлетини.

Въ с. Кжшинъ сжщо е нѣмало тъмна стая. Тамъ изборътъ е произведенъ по сжщия начинъ, както въ Бръстовецката секция.

Въ с. Гривица е нѣмало застъпници. Замѣнявани сж били праздни пликосе съ пълни отъ кмета Иванъ Б. Червенаковъ.

Въ с. Галово — тероръ незапомненъ! Гласували сж явно 220 души. Кметове, полски стражари — всички сж били на кракъ. Бити сж 16 души въ изборното бюро — въ самото бюро, а не далечъ отъ бюрото. Тѣзи 16 души, които сж били малко по-бабанти, малко по-здрави и сж искали да упражнятъ свободно своето избирателно право, дадено имъ отъ закона, сж бити, казвамъ, въ самото бюро, безъ да има кой да отстраня побойницитѣ и да ги постави на мѣстото имъ.

Въ с. Бѣлене сж бити 27 избиратели, отъ които на двама сж счупени ребрата. Можете да си представите ка-

къвъ бой е билъ! Тамъ сжщо избирателнитѣ карти не сж били раздадени споредъ установения по закона редъ, а сж били раздавани въ самото бюро, поради което нѣкои избиратели сж гласували съ чужди карти и по този начинъ други избиратели не сж получили избирателнитѣ си карти и не сж могли да упражнятъ своето избирателно право, макаръ че тогава то е било отнето на всички.

Въ с. Пордимъ 200 избиратели сж били заставени отъ полицейски стражари и детективи да гласуватъ явно, бити сж 15 души, изгонени сж 40 души вънъ отъ селото и сж избѣгали, за да спасятъ живота си.

Въ с. Рибенъ изборътъ е фалшифициранъ: избирателнитѣ пликосе не сж пускани въ избирателната кутия, а въ друга кутия, приготвена за целѣта.

Въ с. Мъртвица — сжщо.

Въ с. Староселци застъпникъ не е допустнатъ. Кметътъ и помощникъ-кметътъ съ парабели сж изгонили надъ 200 души избиратели. Никой не е допустнатъ сутринта при запечатването на кутията отъ бюрото. За сжщото село сж давани пликосе, подписани предварително отъ председателя на бюрото — не въ самото бюро, ами още въ Плѣвенъ. Значи, предварително председателятъ е билъ заставенъ да стори това или пъкъ е билъ избранъ за председателъ такъвъ човѣкъ, който предварително да подпише избирателнитѣ пликосе, които се раздаватъ още въ Плѣвенъ, разбира се, съ бюлетини вътре. Тамъ гласуването е станало открито. Въ изборното мѣсто сжщо има бити хора отъ полицейския стражаръ Донко Симеоновъ. Избѣгали сж вънъ отъ селото надъ 200 души избиратели и не сж посмѣли да гласуватъ. Така е произведенъ изборътъ въ с. Староселци.

Изборътъ въ града Плѣвенъ сжщо така не е миналъ спокойно. И тамъ той е произведенъ по сжщия начинъ. Така напр., предъ секцията въ училището „Василъ Левски“ една сговористка шайка отъ явна и тайна полиция чисто и просто е тормозила и гонила избирателитѣ. Предъ сжщата секция сж станали три сбивния съ полицията. Сжщо и тамъ, както въ селата, сж раздавани на избирателитѣ пълни пликосе, вмѣсто праздни. Това е практикувано и въ другитѣ избирателни секции въ града.

Пропустнахъ да кажа, че въ с. Староселци, гласуването е започнато въ 2½ ч. следъ обѣдъ, а не въ 8 ч. сутринта, както повелява законътъ. Освенъ това били сж унищожени почти всички бюлетини на опозицията. Само на Работническата партия сж били унищожени къмъ 120 бюлетини.

Почти въ всички избирателни секции въ Плѣвенската избирателна околия, г. г. народни представители, положението е било сжщото. Това може да се провѣри и отъ подаденитѣ по този изборъ контестації. Отъ тѣхъ вие може да видите при какъвъ ужасъ, при какво насилие, при какъвъ тероръ сж произведени изборитѣ въ тази избирателна околия. Азъ чухъ тукъ г. докладчикътъ да докладва за нѣкаква си анкета само въ три села; като че въ другитѣ села изборитѣ сж минали мирно и тихо и трѣбва да се приеме изборътъ за редовенъ.

**Докладчикъ А. Аврамовъ (з):** Че изборътъ миналъ мирно и тихо не съмъ докладвалъ.

**Р. Рангеловъ (раб):** Казахте, че изборътъ е редовенъ. Г. г. народни представители! Когато ние сме убедени, когато самиятъ докладчикъ е убеденъ, когато комисията е убедена, че въ Плѣвенската избирателна околия е имало действително насилие и фалшификации и то такива, каквито надали помни нашата история до сега — промѣняване на пликосе, нѣмане на тъмни стаи, замѣняване на сандѣчетата и пр. и пр. — когато нѣма село, въ което въ деня на избора да нѣма бити, когато нѣма опозиционеръ, който да е могълъ спокойно да отиде да пустне своя гласъ, да упражни своето избирателно право, какъ можемъ да приемемъ, че изборътъ е редовенъ? А да не говоримъ, г. г. народни представители, за подготовката на Плѣвенския изборъ. Въ Плѣвенската избирателна околия не е допустнатъ нито единъ агитаторъ на Работническата партия. Въ тая околия е битъ Юрданъ Братковъ до посниняване — има и портрети и съжалявамъ, че не сж въ мене, за да видите, какво е неговото тѣло. Казали сж, когато сж го били: „Оставете само главата му здрава, за да може да се измъкне отъ околията“. Битъ е и другарътъ Лазаръ Станевъ, както и много наши агитатори, и не сж допустнати да прекратятъ околията, която е представлявала действително едно страшилище, единъ адъ. Можете да си представите, когато така е подготвенъ изборътъ въ тази избирателна околия, когато е станало всичко това, което ви описахъ, въ деня на избора — имате контестаціитѣ въ изборното дѣло — какъ се е изразила народната воля.

Азъ съм убеденъ отъ самитѣ констестации и отъ думитѣ на докладчика, че тамъ изборътъ действително е произведенъ при ужасенъ тероръ, волята на народа не е казана и затова искамъ касирането на избора въ цѣлата околия. (Ръжкоплѣскания отъ работниците)

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Панайотъ Деневъ.

**П. Деневъ (р):** Г. г. народни представители! Не вземамъ думата, за да говоря подробно по избора. Отъ доклада стана известно, както и г. докладчикътъ обяснява, какво по всички нарушения, за които се говори въ констестацията, дани повече или по-малко убедителни имало. Нарушенията, които се сочатъ, сж отъ различно естество — едни консомирани на изборното мѣсто и въ изборния день, други консомирани извънъ изборното мѣсто и не въ изборния день. Докладчикътъ съобщилъ, че за нарушенията, за които се говори въ констестацията, и които сж отъ естество да компрометиратъ избора, данни имало, но понеже протоколитъ на другитѣ избирателни секции били подписани редовно, въ комисията сж казали: за тия изборни секции, протоколитъ на които сж подписани редовно, постановихме, да не се произвежда анкета, а да се анкетиратъ изборитѣ само въ три избирателни секции.

Г. г. народни представители! Предъ видъ даденитѣ обяснения отъ докладчика намирамъ, че не можемъ да се задоволимъ съ това мнение на комисията. Ако има нарушения, извършени извънъ изборното мѣсто, то се знае, че въ протокола за тѣхъ не може да се говори нищо — не може нито председателътъ на бюрото, нито членовѣтѣ, нито застъпниците да констатира въ протокола, какво е станало, да речемъ, на 100 метра извънъ изборното мѣсто. Затова моля, безъ да се ангажираме съ мнение и предложение за анкетиране — понеже докладчикътъ бѣше така откровенъ да каже, че имало и други работи, значи докладътъ не е пълненъ — да се съгласимъ, както завчера бѣше не помня за кой изборъ, изборътъ въ Плъвенската избирателна околия да се върне въ комисията. Защото, нека бждемъ откровени да признаемъ и още едно нѣщо: за да имаме дневенъ редъ за заседанията на Народното събрание, въ комисията много бързо минавахъ изборитѣ. Та нека да се върне този изборъ наново въ комисията, да се попълни докладътъ и да стане известно на народното представителство какви сж нарушенията, за които се говори въ констестацията, и ако сж отъ естество да компрометиратъ избора, тогава да вземемъ решение да се анкетира изборътъ въ тѣзи секции, пъкъ анкетата да се разпрострѣ и по-нашироко, ако има масово и повсемѣстни нарушения на избирателния законъ. Въ тази смисълъ правя предложение, което моля да бжде постановено на гласуване. Моля сжщо г. докладчикътъ да се съгласи съ това мое предложение, за да можемъ да имаме пълненъ докладъ.

**Докладчикъ А. Аврамовъ (з):** Г. г. народни представители! При моята провѣрка на констестацията азъ отбелязахъ кжде трѣбва да се направи анкета. Обаче комисията, базирайки се на това, че въ повечето секции застъпниците на опозицията сж подписали дневницитѣ, не взе решение изборитѣ въ тия секции да се анкетиратъ, а реши да се анкетиратъ само тамъ, кждето застъпниците сж били изхвърлени.

Азъ съмъ съгласенъ комисията наново да провѣри този изборъ.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Лазаръ Станевъ.

**Л. Станевъ (раб):** Г. г. народни представители! Тукъ ви се изнесоха данни за сръдствата, съ които си е служило бившето правителство, за да може да спечели изборитѣ. Вие чухте, че сръдствата, съ които си служеше това правителство спрямо трудовия народъ, сж най-разнообразни и инквизиционни. Вие чухте сжщо отъ докладчика, който самъ изнесе, че за изборитѣ въ повече отъ 30 села има подадени констестации. Той сега се допълва, като казва, че застъпниците сж подписали протоколитѣ, но той не казва кои сж тѣзи застъпници. Трѣбва да се знае, г. г. народни представители, че застъпници на Работническата партия е имало само въ нѣколко села. Въ другитѣ села не сж били допустати никакви застъпници.

Освенъ туй, трѣбва да ви е известно коя е Плъвенска околия и кой бѣше тамъ околийски началникъ. Нѣколко сж околитѣ въ страната, наречени изключителни околии, въ които не можеше да сжпни нито единъ деецъ, агитаторъ на опозицията. Тамъ, въ продължение на 8 години, управляваше известниятъ на всички ви, особено на дей-

цитѣ отъ Земледѣлския народенъ съюзъ, околийския началникъ Кирковъ. Тоя Кирковъ не даваше тамъ да сжпни нито единъ опозиционеръ. Тежко и горко на този, който биваше хванатъ отъ полицията: биваше откарванъ въ първи полицейски участъкъ, кждето има подземия, биваше битъ отъ десетъ души едновременно и презъ нощта натоварванъ на конь и изхвърлянъ нѣкъде изъ нивитѣ въ околността на Плъвенъ, откъдето го прибираха хора отъ околнитѣ села. Такива случаи имаме не единъ и не два — тѣ сж десетки. Сжщиятъ околийски началникъ не само при законодателнитѣ избори, но и при изборитѣ за окръжни съветници си служеше съ сжщитѣ сръдства. Той преследваше особено дейцитѣ на Работническата партия и на лѣвицата отъ Земледѣлския народенъ съюзъ. Както неговитѣ подведомствени, така и той, а сжщо така и неговитѣ по-голѣми началници, полицейскиятъ инспекторъ, напр., заявяваха, че тѣ нѣма да позволятъ не само въ околията, но и въ цѣлия окръгъ да сжпни кракътъ на лѣвичаръ. Хванатъ ли такъвъ, живъ изъ околията нѣма да излѣзе!

Освенъ туй, г. г. народни представители, вие трѣбва да знаете, че нѣма село, кждето преди изборитѣ да не сж инквизирани по 10—15 души, които сетне трѣбва да лежатъ по месеци, докато оздравѣятъ. Работническата партия тамъ не можеше да има нито една група. Въ самия гр. Плъвенъ, преди изборитѣ, нѣколкото опити на Работническата партия да устрои събрания биваха осуетявани и десетки тамошни граждани, желаещи да отидатъ на събрание, биваха арестувани по улицитѣ и жестоко бити. При други три опита да се направятъ събрания въ селата Долни-Джбникъ, Пелишатъ и Долна-Митрополия агитаторитѣ биваха залавяни — какъвто е изнесениятъ случай съ другаря Юрданъ Братковъ — закарвани въ околийското управление и бити отъ десетъ души полицаи, подъ командата на самия околийски началникъ. Разбира се, бити ги по тѣзи части на тѣлото, които впоследствие нѣма да имъ прѣчатъ да ходятъ. Така бити, тѣ ги изпращатъ до трена и имъ казватъ: „Обратно ти нѣма да се върнешъ“.

Сжщо така, г. г. народни представители, вие трѣбва да знаете, че бюлетинитѣ на Работническата партия сж пренасяни чрезъ хлѣбове, специално приготвени, на които е издадена вътрешната частъ и напълнени съ бюлетини.

**Д. Ачковъ (нац. л. о):** Не издавайте тайнитѣ на комунистѣтѣ, моля Ви се!

**Л. Станевъ (раб):** Освенъ туй бюлетинитѣ на Работническата партия сж пренасяни и чрезъ селянци и по различни други начини. Въ никое село не вѣрвахъ, че ще иматъ бюлетини на Селскоработническия трудовъ блокъ. Но тѣ, както казвамъ, биваха разпространявани по нелегаленъ начинъ, защото легелниятъ начинъ бѣ забраненъ. Застъпници на Работническата партия сжщо така не е имало, нито е имало такива вечерта, следъ приключването на избора, когато бюрата сж провѣрявали колко бюлетини сж подадени за Селскоработническия трудовъ блокъ.

Ето, г. г. народни представители, какъ сж произведени изборитѣ въ Плъвенска околия. И сега представителитѣ на Народния блокъ тихомълкомъ минаватъ тия насилия, които, както ви казахъ, сж вършени въ нѣколко околии, и искатъ утвърждаването на избора. Това е едно предателство спрямо интереситѣ на работницитѣ и селянитѣ, избиратели въ Плъвенска околия.

По-нататъкъ. Защо тѣ искатъ да се утвърди изборътъ? Заради това, защото тѣ не искатъ да си развалятъ приятелството съ своитѣ ортаци отъ Демократическия сговоръ.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** (Звъни) Моля, говорете по въпроса.

**Л. Станевъ (раб):** Да, по въпроса говоря. — Г. г. народни представители! Ние сега нѣмаме портретитѣ на бититѣ по време на изборитѣ, за да ви ги покажа, но по-нататъкъ ще ви покажемъ портретитѣ на повече отъ 300 души бити отъ новия околийски началникъ, който е достоенъ замѣстникъ на бившия такъвъ. (Ръжкоплѣскания отъ работниците)

И затова ние трѣбва да изобличимъ тукъ както докладчика, така и неговата група, че тѣ, които говорятъ за тероръ, правятъ това само за да демагогствуватъ предъ маситѣ и свитѣ избиратели, за да могатъ, когато отидатъ отново предъ тѣхъ, да кажатъ, че отричатъ терора, а въ сжщностъ тѣ се солидаризиратъ напълно съ терориститѣ, защото и тѣхнитѣ административни представители сега сж сжщо такива терористи, кавито бѣха и бившитѣ.

Атентатъ е да се вдигне ръка за утвърждение избора въ Плъвенската избирателна околия. Ето защо ние пред-

лагаме касиране на избора в Плѣвенска околия. (Ржко-плѣскания отъ работниците)

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Джабарски. Нѣма го. Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Пиронковъ.

**А. Пиронковъ (д. сг):** Г. г. народни представители! По избора в Плѣвенска избирателна околия, който се докладава и разисква сега, отъ комисията се разгледаха най-подробно всички оплаквания, провѣриха се изборнитѣ книжа и се говори за извършени насилия в нѣкои изборни мѣста, обаче се оказа, че съ изключение на две-три села, за които се предлага анкета, в другитѣ села нѣма никакви нарушения. Всички застъпници, по 5—6 души, съ подписали протоколитѣ, които съ на разположение на г. г. народнитѣ представители. При това положение комисията единодушно реши да се анкетира само изборитѣ в тия три села.

**Нѣкой отъ мнозинството:** Въ с. Каменецъ изборътъ е доволенъ ли е?

**П. Деневъ (р):** Г. докладчикътъ каза: „Ние се ограничихме да видимъ само въ единъ пунктъ подписанъ ли е протоколътъ, а какви нарушения съ станали, ние не знаемъ“.

**А. Пиронковъ (д. сг):** Трѣбваше да дойдете въ комисията, където въпросътъ се изясни. Единодушно е решението на комисията, да се анкетира изборитѣ само въ три села.

**Д-ръ Г. Димитровъ (з):** Докладчикътъ каза, че изборътъ е миналъ подъ знака на голѣмъ и страшенъ тероръ.

**А. Пиронковъ (д. сг):** Не каза: „навсѣкѣде“.

**Д-ръ Г. Димитровъ (з):** Азъ съжалявамъ, че го нѣма г. д-ръ Бешковъ, който може да ви изброи толкова много издевателства, вършени въ вашата околия, че азъ се чудя, какъ имате смѣлостта да казвате, че така-леко е миналъ изборътъ тамъ! Бждете малко по-добросъвестни и признайте, че не е така, както Вие казвате, и се съгласете, изборътъ да се върне въ комисията.

**Х. Трайковъ (раб):** Азъ се чудя какъ ти ще вдигнешъ ржка за този изборъ!

**Д-ръ Г. Димитровъ (з):** Ти недей плака за менъ!

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Постѣпили съ нѣколко предложения. Споредъ правилника, ще се гласува най-напредъ предложението на комисията.

**Д-ръ Г. Димитровъ (з):** Предложението на комисията е коригирано отъ г. докладчика.

**Д. Ачковъ (нац. л. о):** Безъ да се вземе мнението на комисията, не може.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Докладчикътъ направи своя докладъ. Докладчикътъ изразява мнението на комисията, а не своето лично мнение. Ние ще гласуваме предложението на комисията.

**Д. Ачковъ (нац. л. о):** Така.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Моля г. г. народнитѣ представители, които съ съгласни изборътъ въ Плѣвенската избирателна околия да се анкетира въ тритѣ села: Каменецъ, Кжшинъ и Радиненецъ, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събраниято приема.

Председателството предлага анкетната комисия да има следния съставъ...

**А. Кантарджиевъ (д):** Искамъ думата.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Имате думата.

**А. Кантарджиевъ (д):** Г. г. народни представители! Както видѣхте, решихме да анкетираме избора, произведенъ въ три общини отъ Плѣвенската избирателна околия. Избирателниятъ законъ и правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание съ въ противоречие. Така, чл. 124 отъ избирателния законъ казва: „Когато Народното събрание реши да анкетира нѣкой оспорванъ изборъ,

цѣлото дѣло се изпраща на надлежния прокуроръ, който го предава на нѣкой отъ съдебнитѣ следователи за произвеждане формално следствие, което заедно съ цѣлото дѣло възвръща на председателя на Народното събрание за ново разглеждане“. Чл. 33 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание постановява: „избирател се анкетни комисии, състоящи отъ по трима представители, отъ които поне единиятъ трѣбва да принадлежи на оная парламентарна група, на която принадлежи самиятъ избраникъ“. Сега, при наличността на това постановление въ избирателния законъ и при наличността на постановлението на правилника, ...

**Х. Чолаковъ (з):** Който е законъ.

**А. Кантарджиевъ (д):** ... който също така е законъ, ...

**Н. Пждаревъ (д. сг):** Специаленъ законъ за Камарата.

**А. Кантарджиевъ (д):** ... ние ще трѣбва за себе си да решимъ въпроса, кой отъ тия два законни текстове е мѣрдавенъ въ случая: дали чл. 124 въ четвъртата си алинея, или чл. 3 отъ правилника за вътрешния редъ.

Законодателятъ въ избирателния законъ е искалъ да даде по-голѣми гаранции, разбирайки, че единъ съдебенъ следователъ може по-малко да се увлича отъ симпатии или антипатии къмъ тогава или оногова. Правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание, който е по-новъ — отъ 1924 г. — постановява друго. Избирателниятъ законъ, обаче, е претърпѣлъ редица измѣнения, едни отъ които презъ 1931 г. Мене ми се струва, че при наличността на единъ специаленъ законъ, който урежда цѣлата материя по този въпросъ, ще трѣбва той да бѣде приложенъ, а не да бѣде приложенъ правилникътъ. Тукъ има по-голѣми юристи отъ менъ и азъ бихъ ги молилъ да се изкажатъ по този въпросъ, за да можемъ да вземемъ едно правилно становище, да унифицираме практиката въ това отношение, за да не се люшваме динъ пътъ тукъ, единъ пътъ тамъ.

**Ц. Стоянчевъ (з):** Има традиция бе, г. Кантарджиевъ!

**А. Кантарджиевъ (д):** Има традиция, но когато има известно противоречие между закона и правилника, тая традиция престава да бѣде традиция. Азъ подвигамъ този въпросъ и моля да се изкажатъ господата.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Кънчо Милановъ.

**Д-ръ К. Милановъ (д. сг):** Г. г. народни представители! По този въпросъ, който се повдига сега отъ г. Кантарджиевъ, азъ смѣтамъ, че е излишно да споримъ. Практиката на Народното събрание досега е била тази, която приехме онзи день по поповския изборъ. Когато има контестация, оплакване, подадено до съдебнитѣ органи, тѣ произвеждатъ следствие, като, съгласно чл. 124 отъ избирателния законъ, викатъ кандидата, изборътъ на когото се анкетира или разследва отъ следователя. Когато е подадена контестация до Народното събрание, постѣпва се съгласно правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, който е гласуванъ на три четения и е законъ за Камарата. Понеже ние сме сѣдитѣ, които ще се произнесемъ върху правилността на избора, то наши органи, наши делегати ще направятъ тази провѣрка.

Ето защо тази практика отъ миналото, която е най-правилната, се уважи и отъ тази Камара. И азъ смѣтамъ, че нѣма защо Камарата наново да дебатира по въпросъ, по който е дебатирано съ часове, и по който има установена една практика. Затуй азъ се съгласявамъ съ мнението на председателството, да се назначи анкетна комисия.

**Г. Т. Данаиловъ (д. сг):** Парламентарна анкета. Ние имаме правото да назначаваме парламентарна анкета по всички въпроси. Единъ отъ тия въпроси е, какъ съ станали изборитѣ въ тия три села въ Плѣвенската избирателна околия. Съдебната анкета е друго нѣщо. Ако искаме съдебна анкета, можемъ да пратимъ дѣлото на прокурора.

**А. Кантарджиевъ (д):** Не сте правъ, г. Данаиловъ!

**Д-ръ К. Милановъ (д. сг):** Предложението на г. министра на вътрешнитѣ работи бѣше съвършено правилно. Понеже е направено оплакване до съдебния следователъ и той не е изпълнилъ всичкитѣ формални изисквания на закона, много правилно бѣше да се върне дѣлото на сѣщия органъ на властта, за да до разследва, да чуе възраженията на кандидата и да повърне дѣлото въ Събраниято.



Ето каква е съществена разлика между парламентарната анкета и съдебната анкета. Камарата винаги е въ правото си да анкетира. Нейното право не е отнето и не би трябвало да се отнема. Заради туй азъ поддържамъ, че въ такива случаи, когато има поддени оплаквания направо до Камарата, народното представителство е въ правото си, да иска то да проверява фактитъ. Защо ще се лишаваме ние отъ това наше право и да го делегираме на съдебния следовател, когато ние можемъ да получимъ нашето впечатление непосредствено отъ доклада на нашитъ органи, съ по-малко формалности, съ по-голъми удобства, съ по-малки разходи? Отъ доклада, който ще направи анкетната комисия, народното представителство ще се осведоми непосредствено и най-подробно по начина, по който е произведенъ изборътъ, ще дойде до едно по-правилно заключение и ще вземе правилно решение.

Ето защо, азъ ще ви моля, да не смѣсвате тия два вида анкети. Оплаквания до съдебнитъ власти ги проверяватъ тѣ, а оплакванията до Камарата ги проверява народното представителство.

**И. Симеоновъ (д):** Искамъ думата.

**Н. Пждаревъ (д. ср):** Не се прави предложение. Нѣма защо да ставатъ дебати.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** По какво ще говорите, г. Симеоновъ?

**И. Симеоновъ (д):** По правилника и закона.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Моля Ви се! Правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание е законъ за него. Народното събрание го е приело на три четения. Той е задължителенъ за него. Не се касае тукъ за съдебна анкета, както каза г. Кантарджиевъ, а се касае за парламентарна анкета. Комисията предлага парламентарна анкета. Народното представителство ще възприеме или ще отхвърли предложението за парламентарна анкета.

**Х. Чолаковъ (з):** То се прие.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Азъ смѣтамъ, че предложението на г. Кантарджиевъ е излишно.

**И. Симеоновъ (д):** Дайте да кажа и азъ две думи.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Имате думата.

**И. Симеоновъ (д):** Нѣма да изгубя времето на Парламента, ако говоря 2—3 минути. Тукъ станаха скандали, които продължаваха по два часа!

Г. г. народни представители! За мене правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание е конституцията на Парламента. Ние можемъ да примимъ парламентарна анкета при всѣки случай, Парламентътъ може да я налага. Оставете избирателния законъ. По всѣки единъ случай, ако се яви една **разпрания** между депутатитъ, напр. ако обвинятъ нѣкого въ нѣщо, поисква се парламентарна анкета и се прави такава. Затуй е този правилникъ за вътрешния редъ. И азъ казвамъ, че искането за парламентарна анкета е правилно, и че избирателниятъ законъ, макаръ и гласуванъ следъ 1924 г., не може да измѣни поведитъ на нашата конституция — правилника за вътрешния редъ.

Но мене ме интересува друго нѣщо. Когато се вземаше решение по плѣвския изборъ, сговориститъ извършиха една гяволия.

**Д. Ачковъ (нац. л. о):** Дивотия?

**Нѣкой отъ сговориститъ:** Гяволия.

**И. Симеоновъ (д):** Моля ви се! Азъ само наблюдавахъ съ каква хитростъ гласувахте и какъ се зарадвахте, когато се взе решението.

**Д. Ачковъ (нац. л. о):** Кажи бе, бай Иване!

**И. Симеоновъ (д):** А бе, бай Ачковъ, ти само се обаждаш! Остави тия духовитости, когато ние искаме да искаме налице една гяволия, която стана въ Парламента.

Г. г. народни представители! Не е ли излишно да се касиратъ изборитъ въ три села отъ Плѣвския околия! Ако Народниятъ блокъ вземе въ новитъ избори въ тия села всичкитъ гласове, пакъ нѣма да се измѣни резултатътъ.

**Д. Ачковъ (нац. л. о):** Има си хасъ това да е вѣрно!

**И. Симеоновъ (д):** Има си хасъ! Ти гледай Кърджалийския или Егри-Деренския изборъ да не пропадне! 71 кило сж следственитъ дѣла!

**Д. Ачковъ (нац. л. о):** Искате да ме касирате и отъ тамъ, отъ където не съмъ избранъ.

**И. Симеоновъ (д):** Абе, бай Ачковъ! Ние ще те запазимъ. Иначе кой ще ни прави джумбюши?

Г-да! Вие приехте парламентарна анкета, ще отидатъ тамъ народнитъ представители да анкетирайтъ, ще произведатъ нови избори, ще взематъ гласовѣтъ, но отъ Плѣвския околия ще бждатъ избрани пакъ сжщитъ кандидати, които сж избрани и днесъ. Тѣй че този въпросъ трѣба да се обмисли: или да се касиратъ десетина секции, за да изкочи нѣкой, който си е послужилъ съ произволъ и насилиня, или ще бжде излишна работа да се касиратъ изборитъ въ тия три села. Азъ не искамъ да измѣнямъ решението, но искамъ да ви кажа: недейте мисли, че ние не улавяме вашата дяволия, когато гласувате за това решение.

**Д. Ачковъ (нац. л. о):** Народното събрание иска да провери дали е поттѣпкана волята на избирателя.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Предлагамъ за анкетна комисия народнитъ представители Антонъ Кантарджиевъ, д-ръ Атанасъ Бояджиевъ и д-ръ Никола Чирпанлиевъ.

Моля, които сж съгласни съ този съставъ на комисията, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристапваме къмъ разглеждане на избора въ Софийска селска околия.

Има думата докладчикътъ г. Ботю Недковъ.

**Докладчикъ Б. Недковъ (нац. л):** Г. г. народни представители! Ще докладвамъ избора въ Софийска селска околия.

Въ тази околия презъ изборитъ сж подадени 33.585 действителни бюлетини, разпределени между участващитъ въ изборитъ партии както следва: Коалицията на Българския земеделски народенъ съюзъ „Врабча“, Демократическата партия, Българскиятъ земеделски народенъ съюзъ, Стара-Загора, Националлибералната партия и Радикалната партия е получила 18.429 гласа; коалицията на партиитъ Демократически сговоръ и Националлибералната (обединена) партия е получила 10.116 гласа; Работническата партия въ България е получила 2.735 гласа; коалицията на Българския земеделски народенъ съюзъ, Занаятчийско-професионалната партия и Радикално-демократическата партия е получила 832 гласа; Работническата социалдемократическа партия е получила 582 гласа; Обединената партия е получила 444 гласа; Националната за друга и получила 146 гласа; Коалицията на Либералната партия и Българския земеделски народенъ съюзъ „Врабча“, 24 февруарий 1929 г., гр. Плѣвентъ, е получила 114 гласа; Партията на българскитъ фашисти е получила 90 гласа; Федерацията на работническитъ социалдемократически организации и групи въ България е получила 43 гласа; Народната стопанска партия е получила 40 гласа и Селско-работническата националь-христинска партия е получила 14 гласа. Дѣлителътъ е 5.597.

Съгласно опредѣлението отъ 26 юний 1931 г. на Софийския окръженъ сждъ, мандатитъ въ тази околия сж били разпределени както следва: на листата на Народния блокъ сж се паднали 4 мандата, а на листата на Демократическия сговоръ въ коалиция съ Националлибералната (обединена) партия — 2 мандата, и сж били провъзгласени за избрани отъ първата листа: Д-ръ Александъръ Ангеловъ Гиргиновъ, Асенъ Стоевъ Василевъ, Василь Николовъ Коевски и Цвѣтанъ Стоянчевъ, а отъ втората листа: Владимиръ Димитровъ Молловъ и Дойчинъ Петровъ. Всички останали състезаващи се въ тази околия групи сж останали подъ дѣлителя и, като така, не сж получили мандатъ.

Противъ редовността на произведения въ тази околия изборъ е подадена, въ законния срокъ, контестация отъ кандидата на Народния блокъ Владимиръ Лазаровъ Арнаудовъ, съ дата 26 юний 1931 г. Контестаторътъ се оплаква, че въ избирателната секция на Свогенската община нѣколко дена преди избора е било упражнявано небивало давление върху съвѣстѣта на избирателитъ, които сж били заплашвани, че ако не гласуватъ за листата на Сговора, ще имъ бждатъ съставени актове по закона за горитъ и по този за акцизитъ. Като свидетели, които да установятъ тия обстоятелства, контестаторътъ посочва Петъръ Цвѣтковъ, Златко Цвѣтковъ и Геоше Стояновъ, отъ сжщото село.

Контестаторът се оплаква също така, че въ същата секция редица планинци сж заплашвани, че ако гласуват за Народния блок, ще бъдат изселени; като свидетели, които ще посочат и обяснят това, сж показани: Георги Здравков, Рангелъ Апостолов, Владимиръ Николов, Георги Лозевъ и Иванъ Георгиев, първитъ трима отъ с. Своге, четвъртиятъ отъ с. Свидня, а петиятъ отъ с. Желенъ.

Сжщиятъ контестаторъ се оплаква, че преди и презъ деня на избора, въ сжщата секция, кметътъ Младенъ Тодоровъ, адвокатътъ Георги Рунтовъ и сговористкия агитаторъ Христо Стояновъ, публично разгласявали, какво дистата на Народния блокъ била сръбска, че автомобилътъ, съ който се движилъ контестаторътъ, билъ сръбски, че агитаторитъ отъ Народния блокъ били предатели сърби. За установяване на това посочва свидетели: Йорданъ Божиловъ, Петко Янакиевъ, Владимиръ Николовъ, Георги Бълевъ, Василь Петровъ и много други, всички отъ с. Своге.

Презъ цѣлия денъ на избора, сжщиятъ кметъ Младенъ Тодоровъ билъ обискиралъ избирателитъ и кжсалъ бюлетинитъ на Народния блокъ, като ги замѣнявалъ съ такива на Демократическия сговоръ. За установяване на това посочва свидетели: Славчо Стоиловъ, Станиславъ М. Дойчиновъ, Славе Янакиевъ, Григоръ Георгиевъ, Георги Бълевъ, Василь Петровъ, Петко Янакиевъ и Георги Петровъ, първитъ отъ с. Своге, а последниятъ отъ с. Желенъ.

Въ деня на избора въ изборната ограда на сжщата секция се раздавали бюлетини на Сговора и избирателнитъ книжки отъ писаря въ общината Никола Петровъ и поляка на с. Желенъ — Пешс Ангелковъ. За установяване на това посочва свидетели: Георги Петровъ, Славе Янакиевъ, Славчо Стоиловъ, Петко Янакиевъ, Станиславъ М. Дойчиновъ, Рангелъ Апостоловъ и много други, първия отъ с. Желенъ, а последниятъ отъ с. Своге.

Въ избирателната секция на Дръмшанската община контестаторътъ посочва следнитъ закононарушения:

Цивилниятъ стражаръ Цвѣтко Алексиевъ билъ задържалъ кандидата Владимиръ Л. Арнаудовъ и агитаторитъ: Славчо Стоиловъ, Кирилъ Димитровъ и Атанасъ Пауновъ, както и шофьора, на 20 юний, като ги държалъ 1½ часа съ запнната пушка, за да не могатъ да напуснатъ селото.

Сутринята на изборния денъ сжщиятъ цивиленъ стражаръ е взелъ насила пълномощното на опредѣления застъпникъ на Народния блокъ — Свиленъ Ивановъ, отъ с. Царичина, като го е кжсалъ и му е взелъ всичкитъ бюлетини. За установяване на тия обстоятелства е посочилъ свидетелитъ: Кирилъ Димитровъ, отъ с. Своге, Славчо Стоиловъ, отъ сжщото село, Свиленъ Ивановъ, отъ с. Царичина, Гълъбъ Павловъ, отъ с. Чибавци, Гълъбъ Варандиновъ, отъ с. Дръмша и Янаки Георгиевъ, отъ сжщото село.

Въ избирателната секция на Церецелската община, контестаторътъ посочва, че сж извършени следнитъ закононарушения:

Известниятъ сговористки кметъ Атанасъ Takeвъ, за да се отличатъ предъ началството си, е нарушилъ правилността на произвеждането на избора, като е извършилъ насилие върху волята на избирателитъ. А именно, той и подведомственитъ му органи сж обирали и кжсали бюлетинитъ на Народния блокъ, които кметътъ е вършилъ и въ самото изборно мѣсто. За установяване на тия обстоятелства посочва свидетелитъ: Милчо Величковъ, Таки Георгиевъ, Георги Григоровъ, Маринко Димитровъ, Рангелъ Милчовъ, Георги Вельовъ, Зарко Веселиновъ и Никола Вельовъ, всички жители на с. Церецель.

Въ избирателната секция на Гълъбовската община, контестаторътъ посочва, че били извършени следнитъ закононарушения:

Въ деня на избора е билъ арестуванъ застъпникътъ на Народния блокъ — Лозанъ Стояновъ и е билъ затворенъ отъ кмета и дадения му въ помощъ стражаръ въ едно мазе и по този начинъ листата на Народния блокъ е била лишена отъ застъпникъ.

При произвеждане на избора почти всички избиратели сж гласували открито, заставащи да вършатъ това отъ цивилния стражаръ.

Гласуването е почнало следъ обѣдъ, защото дотогава не е била организирана изборната машина на Сговора, като по този начинъ е нарушена правилността на избора.

Гласуването е станало чрезъ заплашвания, обиски, обирания на бюлетини и разни фалшификации.

Въ избирателната секция на Искрецката община, контестаторътъ посочва да сж извършени следнитъ закононарушения:

Избирателнитъ книжки се давали презъ изборния денъ едновременно съ бюлетини на Сговора отъ кмета и разсилния на общината.

Кметътъ и цѣлата общинска стража и служащи съ заплашвания, обещания и единъ небивалъ тормозъ презъ цѣлия денъ сж агитирали за Сговора. За установяване на тия обстоятелства посочва свидетелитъ: Христо Николовъ, отъ гр. София, Атанасъ Пауновъ, отъ с. Искрецъ, Петъръ Тоневъ, отъ сжщото село, Тома Божиловъ, отъ сжщото село, и Пенко Георевъ, отъ с. Добърчинъ, и много още други.

И, най-сетне, въ избирателната секция на Рединската община, сжщиятъ контестаторъ посочва, че сж извършени следнитъ закононарушения:

Кметътъ Митъръ Коцевъ, секретаръ-бирникътъ Величко М. Даскаловъ, учителътъ Димитъръ Илиевъ и селскиятъ полякъ Никола Христовъ презъ цѣлия изборенъ денъ агитирали въ изборното мѣсто, като раздавали избирателнитъ книжки заедно съ бюлетини на Сговора.

Презъ изборния денъ на вратата на стаята, въ която е било изборното бюро, селскиятъ полякъ Никола Христовъ е обискиралъ всички гласоподаватели, вземалъ е отъ тѣхъ бюлетинитъ на Блока и имъ е давалъ такива на Сговора. За установяване на тия обстоятелства посочва свидетелитъ: Гълъбъ Божиловъ, Гелецъ Петковъ, Младенъ Божиловъ, Александъръ Янкуловъ, Стоянъ Янкуловъ, Недѣлко Христовъ, Митъръ Антоновъ, Петъръ Пауновъ и Кръстьо Миновъ, първитъ отъ с. Редина, а последнитъ трима отъ с. Лѣсковъ-долъ.

Г. г. народни представители! Всички тия оплаквания, които сж изложени въ контестацията, не сж подкрепени отъ никакви сжществени доказателства къмъ дѣлото, никакво следствие не е извършено и никакво дознание. Така че тази контестация сама по себе си се явява неподкрепена съ доказателства, поради което комисията намѣри, че тя не може да бѣде уважена.

Независимо отъ това азъ, по свой починъ, си дадохъ трудъ да направя едно изчисление за всичкитъ добити гласове отъ всичкитъ участващи въ избора партии въ тѣзи секции, за които има подадени оплаквания, и се констатира, че общо, безъ да изброявамъ колко гласове е получила всѣка партия, въ тѣзи 5 секции сж получени 2,912 гласа. Като направимъ едно изчисление съ прибавянето на тѣзи 2,912 гласа къмъ гласовѣтъ на всѣка една отъ участващитъ листи, които сж получили мандати, за да се види дали ще се повлияе върху резултата на избора, оказва се, че това прибавяне къмъ гласовѣтъ на всѣка една отъ участващитъ листи не може да повлияе за измѣняване резултата нито за една отъ листитъ, които сж участвували и получили мандатъ. Така че дори да допустнемъ, че всички посочени закононарушения сж извършени и дори да произведемъ новъ изборъ, при който всички тѣзи 2,912 гласа да се дадатъ симо на нѣкоя отъ участващитъ партии, резултатътъ отъ избора пакъ не би се измѣнилъ — поради което комисията реши: изборътъ да бѣде утвърденъ като правилно извършенъ, за което и моля народното представителство.

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Моля, които сж съгласни изборътъ въ Софийската селска околия да бѣде утвърденъ тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ разглеждане на точка втора отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за контролъ върху картелитъ и монополнитъ цени.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

**Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг):** Нѣма г. министъръ Петровъ.

**С. Мошановъ (д. сг):** Повикайте г. министра на труда, г. председателю, или да вдигнемъ заседанието за утре.

**С. Дойчиновъ (нац. л. о):** Тоя въпросъ е много важенъ, затова азъ предлагамъ да започнемъ разглеждането му утре.

**Министъръ С. Костурковъ:** Сега ще се прочете законопроектътъ и следъ туй ще вдигнемъ заседанието.

(Министъръ Г. Петровъ влиза въ залата)

**Секретаръ П. Попивановъ** (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т I, № 4)

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

**Министъръ Г. Петровъ:** Г. г. народни представители! Смятамъ, че не е удобно да започнемъ разискванията на прочетения законопроектъ сега и затова предлагамъ да вдигнемъ заседанието за утре съ следния дневенъ редъ:

1. Първо четене на законопроекта за контролъ върху картелитѣ и монополнитѣ цени;
2. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Които сж съгласни съ предложението на г. министра на търговията, промишлеността и труда, да вдигнемъ заседанието за утре съ тоя дневенъ редъ, който той предложи, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Заседанието се вдига.

(Вдигнато въ 18 ч. и 50 м.)

Подпредседателъ: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Секретаръ: **П. ПОПИВАНОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**